

UČITELJSKI T O V A R Š.

~~~~~  
List za šolo in dom.

---

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,  
za pol leta 1 gold. 30 kr.

---

Tečaj VIII. v Ljubljani 15. avgusta 1868. List 16.

---

Vsem učiteljem ljudskih šol na Kranjskem!



~~~~~  
Do splošnji želji in potrebi bode v torek, 15. septembra
t. l. v Ljubljani

**pervi, občni zbor vseh učiteljev ljudskih
šol na Kranjskem.**

Ta zbor se po sv. maši v stolni cerkvi ob 8. uri
zjutraj prične potem ob 9. uri v mestni dvorani. Tu
bode ta - le

versta razgovorov :

1. Kaj je pomanjkljivega pri naših ljudskih šolah, in česa živo potrebujejo?
2. Kako bi se v ljudski šoli z drugimi nauki združeno pospeševalo umno, narodno gospodarstvo in obertnijstvo?
3. Kako bi se stavno zboljšale slabe okoliščine o učiteljski plači?

Dragi tovarši! zberimo in snidimo se v ta prvi splošni zbor prav obilno, ter odkritoserčno in zedinjivo delajmo za povzdigo in zboljšanje domačega šolstva in učiteljstva! — Božja pomoč!

V Ljubljani, 15. avgusta 1868.

Osnovalni odbor.

Dva ugovora zastran šol. *)

Veliko se je vže govorilo in pisalo o koristnosti dobro vravnanih šol, vendar jih je še mnogo, ki je ne spoznajo. Primerjal bi šole dobremu, pa za naše čase še novemu drevesu, ki mu mnogokrat še njegovi prvi vrtnarji niso vedili pravega glasa, kajti prilagali so mu sicer mastne, a jako neprikladne zemlje, da tako svoje prave rodovitnosti ni moglo pokazati. Ljudje hodijo okoli njega, ga ogledujejo, pa ne vidijo pričakovanega sada, zmajujejo z ramami in odhajajo. Sada še okusili niso, pa vže obsodijo drevo s sadom vred.

Taka je tudi s šolami. Ljudje, ki še nikdar niso okusili njihovega pravega sada, jih ogledujejo, opazujejo, majejo z ramami in pravijo: Saj se v šoli deca nič ne naučé; drugi zopet: Čim več je šol, tem slabėja so deca. Da bomo pa vedili prav soditi; poglejmo si malo, koliko je resnice na teh dveh ugovorih in koliko je ni.

Človeku kot slabi stvari je treba podpore na duhu in telesu od prvega vzdihljeja do zadnjega, zato Bog vže dete izroči starišem. Mati, naj bolj skerbna za telesno zdravje otrokovo, budi mu tudi duha že v zibelki, ko mu z ljubeznijo narekuje besede, da jo začne posnemati in ji povrne s prvimi čisto izrečenimi besedami ves trud, ki ga je imela ž njim. Mati ga je toraj prva podučevala, zato se tudi jezik, ki mu ga je v zibelki vcepila, imenuje materni jezik. Pri njegovih milih glasih se spominja mladenec njenih lepih opominov, ki mu jih je dajala kot vodila za prihodnje življenje, možak srečnih otročjih let. Kmaló je pa dete maternemu naročju odrastlo; um, ki so mu ga njeni glasovi budili in izbudili, se je toliko razvil, da mu doma večí del več ne morejo zadostovati, pa tudi ne utegnejo. Sedaj je prišla tista doba, ko se deca izročujejo šoli, kjer za ta posel postavljeni učeníki delo skerbni starišev nadaljujejo in dovršujejo; oni blažijo njihovo srce, bistrijo um, da bodo pripravi dopolnovati dolžnosti tistega stana, kterega so si po božji volji sami izvolili. To nalogo ima vsaka šola.

Deté je v maternem jeziku doma dobivalo prvi poduk; s tim jezikom je stopilo v šolo. V katerem naj se tedaj njegov uk tukaj nadaljuje? Jeli se mu je treba prej učiti novega jezika, da se bo v njem izučilo tistega, česar mu je za življenje potreba? Čevljar ni učil prej svojega učenca laškega, preden mu je pokazal, kako se čevelj vreže; šivar ga ni učil prej francoskega, da zna, kako se šivanka vbada, niti se je tesar prej učil angleškega, preden je znal, kako se vihti sekira. Kako pa naše dete, ki bo polje in tertje obdelovalo, ali se pa poprijelo kakega poštenega rokodelstva, pride do tega, da bi se moralo učiti ptujega jezika, svojega domačega pod klop vreči, in se potem še le, ko se je navadilo ptujega, učiti tistih reči, ki jih potrebuje ravno pri svojem poljedelstvu ali rokodelstvu? Ali pa ta poslednji in pglavitni namen učenec popolnoma doseže v naših šolah?

*) Iz letnega sporočila glavne šole v Černomlji.

Postava veléva, da mora vsak otrok s šestim letom, ako je le mogoče, iti v šolo. Po navadi se pa deca v sedmem ali še celo pozneje vpisujejo in ostanejo v šoli do spolnjenega dvanajstega leta, toraj celih šest let. Po velikem trudu se je pred nekaj časom še le spoznalo, da otroci v sedmem letu še niso za uk v ptujih jezikih, ker imajo učeniki dostikrat veliko truda, da jih v domačem jeziku navadijo dobro govoriti. Sedaj se uči dete popuščati otročjo razmišljenost, zbirati svoje misli, in jih dopovedovati s pravimi besedami. Dalji uk bi moral nadaljevati pričeto delo, pa tudi na podlagi tega, kar si je dozdam pridobilo, pridajati bolj in bolj za življenje potrebnih reči. Za pomoček do poslednjega namena postavila je naša šola nemški jezik.

Kdor se je učil ptujih jezikov iz bukev, ta vé, kako mučno je to delo, in da le človek z izurjenim umom kaj pri njem opravi. Ali ima pa dete, ki se je v prvem razredu učilo poznavati čerke, vže toliko izurjenega duha, da bo pripravno za uk v ptujih jezikih, ko si še v svojem maternem ne ve dati odgovora, zakaj veli in piše: „hodim v šolo“, ne pa „hodim v šola“?

Kedaj se tedaj naši otroci navadijo nemškega? V drugem in tretjem razredu nekoliko brati in pisati nemške čerke, v četrtem brati, pisati, iz bukev naučeno povedati, pa večidel ne vedo kaj bero, pišejo in govoré. Dvanajsto leto je preteklo, čas je stopiti iz šole, dela za življenje se vaditi in si z znanostmi, ki si jih je dečko pridobil v šoli, lajšati življenje. Pa kje so tiste znanosti? Čisto malo časa je za nje ostalo, ker ga je nar več pobral ptuji jezik. Peščica nemških besed, ki si jih je dečko morda prinesel iz šole, se mu je porazgubila pri vsakdanjih opravilih. Vadil se je spisovati po nemško, ali kaj če spisovati revešče, ker mu manjka besed, in še tistih, kolikor jih ima, ne ve sestavljati; ako se pa res loti tega posla, spravi skup sodrgo, da človek ne ve, ali bi se smejal, ali se jezil, ali pa miloval človeka, ki je gotovo s potnimi sragami na čelu opravil tako malo. Priča tega so nam večkrat nemški dopisi iz naših županijskih pisarnic. Slovensko pisati se ve da tak ne zna, ker njegov jezik so mu v šoli strigli tako, da ko iz šole stopi, zdi se mu ko ptič, ki vzletéti ne more. Res je, da materni jezik bi bil moral v šoli vse storiti; ker pa tega ni storil, togoti se nad njim, ker se ne vé nad čim drugim.

Pravih za svoj stan potrebnih znanosti si otroci iz šol le toliko prinesó, kolikor so se jim nerazumljivi nemški spisi dopovedovali v njihovem jeziku. Zato naše šole ne prineso sadú, kakoršnega bi morale; zato se pritožujejo stariši, kadar dobé otroke iz šole, da se nič ne naučé, pa se jezijo nad učeniki, ki niso nič zakrivali, razun tega, da so s potom na obrazu izvrševali svojo nezdatno nalogo, pa je niso bili nikakor v stanu izvršiti. Sedaj pa slišim nektere očete in matere iz naših krajev, ki mi ugovarjajo: Saj mi ne pošiljamo otrok v šolo zato, da bi se učili za kmečki ali rokodelski stan, tega vsega se izučé lahko doma ali pa pri rokodelcih; pošiljamo jih zato, da naši sinovi pojdejo „na nemško“.

Pa tukaj ste v veliki zmoti. Da je za kmečki in rokodelski stan šol potreba, vam bodo pričali tisti, ki so hodili po ptujih krajih in tam kaj opazovali. Vidili so oni dobra in po naj boljih skušnjah obdelana polja, pa tudi šole, v katerih se otroci učijo teh skušenj in vsega, kar je poljedelcu treba v domačem jeziku, vidili so kmete, ki si znajo sami dobro spisovati vsakršna pisma, pa jim ni treba nikoli za drag denar iskati kakega zakotnega pisarja. Ko bi bili prišli v Belgijo in druge dežele, še več bi bili spoznali, kaj dobre šole kmetu veljajo. To pa si dobro pomnite, da nikjer na svetu, samo pri nas, se ne učé otroci v malih šolah ptujih jezikov, nego povsod najpred domačega in na podlagi in s pomočjo domačega za življenje potrebnih reči.

Prostora pa nimam tukaj, da bi o tem veliko pisal, ali dosti koristi prinaša našim krajem hoja na nemško ali pa ne, ali se je potreba zato otrokom učiti nemškega ali ne. Samo toliko rečem, ali smemo šteti, da gre vsako leto izmed sto iz šole izostalih otrok 5 jih na nemško? kako more kdo tirjati, da bi se zavoljo peterih ubijalo petindevetdeset otrok s takimi reči, kakoršnih ne bodo rabili? Vsaka šola naj pa otroke podučuje v takih rečeh, kakoršne so sploh vsim v korist.

Vsakteri, ki se je kaj dobro ogledal okoli sebe, mi bo pa pritrnil, da Nemško nosi nesrečo našim krajem in med stotino nemškarjev se morda ne vračujeta dva prav srečna domú. Pri tem ginejo zemljišča, družine pa zdihujejo v revščini. Kvar je to otrokom, ako oče po ptujem hodi, namesti da bi skrbel za njihovo odrejo, ko se mati doma vbija z malimi od nemila do nedraga, zdihuje, roti, se togoti, dokler je mož ne potolaži s kakim petakom; ko je pa ta povžit, začne se zopet stara pesem. Ali boste vi sfariši svoje otroke, ki jih ljubite, preskrbljevali s takimi opravili, ki jih telesno i naj večji del tudi dušno nesrečne store?

Pa pustimo nemško in vrnimo se v šolo, v kateri pravijo nekteri stariši, da se otroci nič ne naučijo; kar pa ni res.

Resnica je samo to, da se v teh letih niso toliko naučili, kolikor bi se bili mogli, ravno zato, ker so preveč časa in truda potratili z ukom v ptujem jeziku. To je napaka, da znanje iz šole prišlega učenca ni doseglo tiste popolnosti, kakoršno bi bilo lahko; da s tem, kar se mu je dopovedalo v domačem jeziku, ne ve prav za prav kod in kam; da jih je le malo, ki bi mogli na podlagi v šoli pridobljenega v poznejih letih svoj uk spopolnovati. Taki otroci so dobili le nekoliko izobraženosti; toliko, kolikor bi je bilo njim potreba, pa ne. Vendar jim tudi ta mrvica ni brez koristi. Le primerjajte otroka, ki je hodil v šolo z onim, ki je nikoli vidil ni, ali pa, kar je še slabije, jo nemarno obiskoval. Pri pridnem šolarju se bistrost njegovega duha vže na zunanjem bere, vidi se mu na obrazu, na vsem obnašanju, sliši se v besedi. Oni, ki ni nikdar šole vidil, ako tudi od Boga obilno obdarovan, ni tako spreten ne v besedi ne v djanju, včasih se še celo prigodi, da je surov. Nar slaběji so pa oni, ki so zanikarno v šolo hodili, ali ker niso imeli

sami veselja, ali pa, kar se večidel zgodi, so jim ga stariši vzeli s svojim mrmranjem, zabavljanjem zoper šolo; ki so radi vidili, ako jim je dete doma ostalo, ali so mu pa še velevali, brez posebnega vzroka doma ostajati, ki so jih namesti v šolo, drugam na delo pošiljali. Tako dete nima veselja ni do učenja, ni do kake druge stvari; je černo, nevbogljivo, samovoljno, mnogokrat nezansko surovo.

Naj si te tri vrste šolarjev pregledajo še posebno tisti, ki pravijo, da šola otroke kazí. Marsikteri stariši so, katerih otroci bi se smeli prištevati v zadnjo versto. Drugi naj zopet premislijo, kaj vidijo in slišijo otroci doma. Da od vsega družega molčim, ali ne strahotne kletve, s katero se pači otročje srce? Ako pa vendar doma ne, vsaj po vasi, koder postopajo brez opravka. Poglejte še dalje, in pojdite na pašo, pregledajte si društvo, ki se tam shaja, kaj tam, samo sebi prepuščeno, brez vsega straha dela in govori. Tu se zbirajo dobri, nedolžni, s hudobnimi, brezsravnimi, ki se v svoji hudobiji in lahkomišljenosti ne bojé kvariti src svojih vrstnikov. Da vam govorim z besedami nekega velikega mladinskega prijatla in duhovnega pastirja: „Otroci na paši zgubé nedolžnost, se navadijo reči, ki jih ne bi imeli nikoli vediti. Zadosti je, da eden vé, vale vedo vsi drugi, kakor ena sama bolna ovca vse druge okuži. Vendar so pa stariši, ki otroke raji pošiljajo na pašo, kot v šolo, ki bolj skrbe za ovce in krave, kot za svoje otroke, ki so vstvarjeni po božji podobi!“ Da bi stariši vendar enkrat spregledali in si k srcu vzeli besede Jezusove: „Kdor pohujša kterega teh malih, ki v mé verujejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinsk kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja“ (Mat. 18, 6). Ako te besede vsakemu veljajo, zadevajo še naj bolj stariše, če se njihovi pogublajo zavoljo njih.

Pazite toraj stariši doma na svoje otroke, delajte šoli na roko, ktera nikakor ne more popraviti, kar se pokazí v domačem življenji. Ona vam ne sprida otrok, ona jim blaži srca, bistri jim pa tudi glave, in ravno to stori, da se dobrota ali hudobija le še bolj pokaže. Obračajte sami otroke na pravi pot in pošiljajte jih v šolo, da se jim v pravi krščanski vednosti vtrdi sveta čednost. Ne sprida vam šola otrok, ako se tudi tukaj shajajo dobri s hudobnimi, ne med podukom, ker so pred očmi učениkovimi, tudi ne pred šolo in med potoma se ne seje pravo seme hudobije, ker dobro vedo, da vsaka nerodnost se izvé in da jih čaka zaslužena kazen.

Popustite toraj misel, češ, da šola otroke kazí. Dozdaj še ni tega storila, ampak je le skerbela za lepo, pravo, krščansko odrejo, i vselej jo je dosegla, ako se ji niso od drugod stavile ovire. Če je tedaj res, da dobri otroci delajo veselje starišem svojim, ne zanemarjajte si zares dobrih otrok odrejevati, da vam bodo podpora v starosti, pa ne kratite jim dobro vravnanih za življenje koristnih šol, naj bolje dote, katero jim dati morete v časno srečo in večno blagoto.

M. Poč, ravnatelj.

Zgodovina v ljudski šoli.

(Dalje.)

Avstrija pa je mnogojezična država, ki obsega národe raznih plemen, šeg in navad. Vse te národe je božja previdnost skupaj združila, da se posamesen ohrani, vsi skupaj pa čversto rastejo. Osoda avstrijske države je ozko sklenjena z osodo slavne vladajoče habsburske rodovine, zato pa imajo naša berila nekoliko čertic iz zgodovine presvetle cesarske rodovine in prodeda slavne rodovine Rudolfa habsburskega. Ker pa národ spoštuje in čišla národ le takrat, kedar pozná njegov jezik in njegovo zgodovino, zato so pa tudi po berilih kratki odlomki iz zgodovine nenemških národov. Posebno dobra so tukaj nemška berila, ker se ozirajo na vse kronovine avstrijske države. Ker imamo pa sedaj nemška berila za nemške šole — tedaj menda odločena le za nekatere kronovine, bi bilo bolje, da bi se n. pr. drugo berilo „Zweites Lesebuch für den deutschen Sprachunterricht“, bolj strogo držalo naše ožje domovine; še le berilo za IV. razred „Drittes Lesebuch in nicht deutschen Volksschulen“ naj bi se oziralo po naši širji domovini po avstrijskem cesarstvu. „Drugo (slovensko) berilo“ je izverstno sestavljeno, in ima mnogo dobro odbranega gradiva. Dobro pa bi hilo, ko bi imeli za III. razred glavnih šol posebno slovensko berilo, v katerem bi bila tvarina enako razdeljena, kakor v nemškem, da bi se razlaganje beril v obeh jezikih vzajemno podpiralo. Kakor pa je dosihmal tvarina v nemškem in slovenskem berilu razdeljena, pa otroci ravno tisto reč v 3. razredu po nemški, v četertem pa po slovenski beró. (c. f. 2. „Lesebuch“ st. 144. in „Drugo berilo“ st. 130 i. t. d.) Oddelek „Spoznavá sveta in narave“ naj bi se odložil na konec te knjige in jemal še le zadnjega polleta v IV. razredu. Otroci naj se naj poprej po zemlji ozirajo, preden zrêjo v zvezdno nebo. Napačno je po mojih mislih otroka voditi po neznanih nebnihih prostorih in mu odkazovati tek nebeških svetov, dokler zemlje nekoliko ne pozná. Tedaj morda tudi ni prav, zemljepisje začeti naj prej z naj bolj abstraktnim delom, z matematičnim. — Pa da se vernem v svoj predmet, na zgodovino. Rekel sem že, da učitelj v ljudski šoli ne more sistematično razlagati zgodovine, ampak v tem okviru, kakor ga mu podajajo šolske knjige. Poglejmo pa tedaj, kaj imajo šolske

knjige v sebi! V njih najdemo zgodovinske slike in životopise. Kako gre to razlagati?

Če govorim od zgodovinskih slik, ne mislim tukaj namalnih slik, ktere bi učitelj otrokom kazal, marveč, to, ako učitelj odbere zgodovinsko djanje, n. pr. bitvo ali djanje, ki je veliko vpliva imelo do zgodovine, jo popisuje, osebe, ktere tam delajo in govoré, kakor v sliki predstavlja. Zgodovina vsake dobe se bere iz djanja oseb, ktere ta čas stopajo na oder sveta in so perve osebe pri igri v zgodovini, ktera se obravnuje, bodi si da oni vravnajo tek zgodovine, ali pa, da jih zgodovina najde in seboj tira. Da kdo visoko stopa, mora tudi oder imeti, sicer ne pride do visočine. Ako tedaj najdemo kak zgodovinski odlomek v bukvah, vidimo tudi naslikano zgodovino tistega časa, načela in misli, ktere so vladale v tistem času. Ko bi naštevati samo reči, kako so se zaporedoma godile, bi ne videli in spoznali tega, kaj je ta čas djanje pospeševalo, zaderževalo, in velikih in slavnih mož bi ne razumeli. Le ko vse to imamo pred očmi, pokaže se še le zgodovinska oseba, kakošna je. Le dobre zgodovinske slike izobražujejo pamet, ogrevajo serce in spodbadajo voljo. „Zgodovina oživljena daje tudi življenje.“

Naj potrebnije je, da se z branjem zgodovine značaj vterjuje. Kdor pa ni nikoli občudoval slavnih mož in njih velikih zaslug, ta tudi ne razume ideje ali misli, ktera jih je navdajala ali nagibala, tako tudi ne razume zgodovine tistega časa. Mladost ljubi krepke in žive podobe. Izobraževanje v značajnost ne obsega le volje, ampak razvoj vseh dušnih zmožnosti. Ako je človek v sercu in v glavi izobražen, je tudi značajan. Kdor je tedaj značajan, občuduje vse lepo, blago in imenitno, kar najde v zgodovini. V nravno in značajno izobraženje so potrebne take zgodovinske slike.

Dobro je pa, da se strinja z eno rečjo več namenov. Ako se n. pr. podoba vzame iz bitev starega ali srednjega veka, lahko se pové, kako je n. pr. iznajdba strelnega prahu vse vojskovanje prenaradila. Drugačne podobe bi tudi lahko imenovali časove podobe, ker nam taki spisi kakor v podobi kažejo svoj čas, navade in šege. Take podobe najdemo v „3. Lesebuch-u“ „die Verbreitung des Christenthumes in Oesterreich“. Tukaj se lahko pové, da je kerščanstvo vse družinsko življenje prenaradilo, nrave in šege zboljšalo, da je kerščanstvo podlaga

vsakoršne omike i. dr. Le treba je pri razlaganji srednjo pot hoditi in varovati se, da učitelj predalec ne pride in da ni preobširen. Vse na pravem kraji in o svojem času; za otroke je naj boljša slika še le nekoliko dobra. (Konec prib.)

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Dalje.)

Rudarstvo.

J. Praviti sem slišal, da Gorenci hodijo na Koroško, kjer delajo v rudnikih; povejte mi, kakošna ruda se koplje tam!

O. Na Koroškem živi dokaj ljudi od rudarstva, katero daje mnogo dobrega blaga, iz njega tudi dobivajo obertnije v deželi podlago za svoje izdelke. Koplje se sicer samo svinec, železo in premog, pa toliko se ga dobiva, da njegova vrednost prihaja na 1 prebivalca po 12—14 gold.

Ruda svinčena se koplje naj bogatejša in naj pravilnejša v Pliberku (po 40.000 centov na leto), dalje v Rabelji in na Obiru. Svinčene rude dobiva se leto k letu po več nego po 250.000 centov — 120.000 iz cesarskih, 130.000 zasebnih rudnikov, ki je vredna čez pol milijona goldinarjev. Iz te rude se dobiva na leto po 60—70.000 centov svinca in svinčene pene v ceni 900.000 — 1.000.000 gl. Leta 1857. kopali so svinec na več, nego na 60 krajih, in od tadaj se je zelo pomnožilo število rudnikov, zlasti na doljnem Koroškem, ko je svinec v ceni močno poskočil. Škoda ta napotuje obilnišemu dobitku to, da so rudniški deli (kuksi) preveč razdrobljeni in prepričli; kraj v samem Pliberku šteje se čez 250 posestnikov posamesnih koscev.

Srebra se dobiva le pičlo, ker se ga po malem nahaja v svinčeni rudi, s katero je pomešano (po 250—300 centov rude); koplje se tudi posebej, zlasti na blišniku. Na mestih, kjer je srebro, dobiva se tudi kaj zlata. Rude cinkove nakoplje se pa po 15—20.000 centov na leto (posebno pa v Pliberškem in na Obiru), kalamina 5—10.000 centov na leto. Antimon (raztak) dobiva se na dveh mestih špitalskega okraja. Baker ali kuper kopljejo blizo Dokstanja v Lošanih beljaškega okraja.

J. Koliko se pa dobiva železnih rud?

O. Železnih rud se dobiva od leta 1855. okoli $2\frac{1}{2}$ — 3 milijonov centov na leto; iz nje se dobiva navadno po 700.000 — 1.000.000 centov sirovine. Jeklenčna ruda se dobiva posebno v Krušni gori hüttenberški na izvoru Goričice, v katero kopljejo rudnike od treh strani, od Hüttenberka, Löblinga pa od Mosinca, in ki potrebujejo za svoje topilne rude 10 visokih plavežev. Ima na podnožji znamenito železno obertnost. Dalje so tudi železni rudniki v gornjem Labodu med Št. Lenartom in Voflsberkom, v katerih se koplje jeklenec in kjer nareja železnati bleščak posebna gnjezda. Rudniki nad Savodnjem pri zgornji Jezernici spadajo k premogovi tvorbi. Sicer tudi kopljejo železo na Reki v okraji belanskem; tudi kopljejo železno rudo pri Bistrici in Verhu (severnozahodno od Št. Vida) pri Radetinu.

Ker so gozde sosebno okoli rudnikov močno posekali in so se derva podražila, se koplje čedalje več rujavega oglja ali premoga in lignitov. L. 1857. izkopali so 1,041.624 centov. Naj več dobiva se ga v premožiščih pri Leši v pliberskem okraji za potrebe velike fabrike prevalske (12·8 centov dobrega premoga = 1° derv). Opravka ima tam 400—600 delavcev. Sploh se najde rujavi premog v porečji Možice, ob Dravi, pri verbskem jezeru, pri doljni Zili, ob Kerki in Labodnici. Vsa premožišča zagrinjajo nekaj čez 1000 oralov.

Šoto režejo do sedaj samo na 500 oralih, zlasti pri Št. Jurji, kraj jezera verbskega pa ob gornji Kerki in Gorčici. Nareže se je po 200 — 250.000 centov na leto in sicer samo za rabo nekoliko pudlovc.

Obertnost.

O. Pravil sem ti od rudarstva, ktere rude se pridelujejo na Koroškem, pa koliko se vsaktere dobiva; lahko pa sedaj spoznaš, da tudi obertnost mora tam precej razširjena biti, ker se veliko rude nakoplje.

J. Naj bolj razširjena in važna mora biti obertnost, ki se pečá z dobivanjem in izdelovanjem železa, svinca in sploh kovin.

O. Da, tako je. Obertnost živi na Koroškem okoli 70.000 ljudi. Naj bolj razširjena je obertnost s kovinami, mnogo manj pa je razširjeno pivarstvo in žganjarstvo, steklarstvo in obdelovanje volnate robe. Bombažne robe se skoro nič ne izdeluje,

izjemši barvanje preje na rudeče, in pertenine se pripravlja samo za domačo potrebo. Navadni rokodelci ali pa posamesne fabrike izdelujejo druge obertnije.

Obertnost železna, vdomaćena v deželi od starodavnih časov povzdignila se je potem, ko so začeli postavljati visoke plaveže namesto starih štukovih peči, sedaj pa ne obdelujejo samo domače, ampak tudi 15—20.000 centov kranjske salcburske in štajerske železne široke rude. Uradnikov in delavcev imelo je pri njih opravka 1767, in izdelek je iznašal 905.877 centov sirovine v ceni 3.305 milj. gld. in 30.772 cent. litine v ceni 258.528 gld. Iz med 16 plavilnic, ki so delale leta 1857., nahaja se 6 največih z 10 visok. plaveži in 6—700.000 letnega izdelka v okolici hüttenberske rudne Gore in sicer: V Letinu (Lötting) 1 s 3 plaveži, ki izdelajo na leto 280—350.000 centov, tu je naj večja plavilnica v deželi, v Moznici (Mosinz), v Heftu in Trebijah (2) v okraji starodvorskem in v Št. Janži pa v Svincu (2) v ravno tem okraji; vse so na reki Gorčici in njenih pritokih. Visoki plaveži omenjenih krajev so najboljši v deželi; ruda se koplje naj več pri samih plavilnicah, in imajo dosti vode, kurjave in delavnih moči. Za njim imajo najugodnejšo lego plavilnico na gornji Labodnici; tu se izdeluje tudi največ železa 120—160.000 centov. Ugodne so tudi okolnosti 3 plavilnicam v motniški dolini, izdelajo na leto 60—80.000 cent. Zeló majhen pa je izdelek ostalih 7 koroških plavilnic, iz med katerih ste 2 nad Sovodnjem, 3 v Podravji (v paterjanskem okraji in sicer v Krajci, v Reki pa v Lazih, ostale dve v Bajtiši (okr. borovskem) pa v Radetinu. V Krajci, v Tratah in v Bajtiših, kjer so delali l. 1857., izdelale so 15—22.000 cent. domačega izdelka. Litino izdelujejo v plavežih (visokih in na kupolo) samo plavilnice motniške, jezerniške, trebijska in bajtiška. Naj večja livnica je valdšteinska.

J. Ali sirovo železo domá izdelujejo, ali ga izvažajo.

O. Vse sirovo železo iz laboških plavilnic se izvažuje v Celtveg na Štajersko, kjer se podeluje, drugo se pa domá podeluje. Manjše fabrike ali fužine so naj gostejše v porečji glinskem, kerškem, labodniškem, možiškem in bistriskem po doljnem, pa v porečji Bele in Zilice po gornjem Koroškem. Vse je gonila voda, ko so imele več fabrike že leta 1855. 8 parnih strojev (mašin) z močjo 424 konj. Izdelek je iznašal 559.883 centov različnega kovanega in valjanega železa v ceni

6,489.544 gld. Naj več se je izdelalo železničnih šin — 233.350 centov, pa železa v protih ali šibah — 110.354 centov in jekla 34.000 centov kovanega in vlečenega. Dratú se je napravilo 31.535 centov. Jekla se pa izdeluje vedno manj; leta 1851. izdelalo se ga je še 65.460 centov, čemur je glavni vzrok popraševanje po litem in cementnem jeklu, in konkurencija s švedskim jeklom, kteremu ni kos domače koroško. Šine in osi so delali v Prevalih, plehe v Lipíci, Rožčici v Kosorinah in na Tratah (Železnih); sirovo jeklo na 12 krajih, naj več v Ponovi (v špitalskem okraji), jeklo kovano tudi na 12 krajih. Drat so delali na 9tih in žreblje na 10tih krajih (dratú naj več v Bistrici in v Prevalih, žrebljev v Jezernici). Pri vsi rafinujoči obertnosti imelo je opravka l. 1857. do 3318 (v Prevalih 600, pri družih valjavnicah povsod okoli 200) ljudi, kterim se je plačalo mezde okoli 800.000 gld. (Dalje prih.)

Šolska letina.

Pervi letošnji »Jahresbericht der k. k. Musterhaupt- und Lehrerbildungsschule zu Laibach« ima: a) »Historische Notizen über die k. k. Normal-Hauptschule zu Laibach seit ihrer Entstehung«, ki naznanjajo marsikaj prav zanimivih zgodovinskih drobtinic; b) »Schulnachrichten«; c) »Klassifikation der Schüler«, ktero kaže v vsem vkup 765 vsakdanjih učencev, med temi tudi 24 učiteljskih pripravnikov in 178 nedeljskih učencev. Lasna imena učencev so pravilno — slovenska po slovenski, nemška po nemški pisana. — »Letno sporočilo mestne glavne deške šole pri sv. Jakobu v Ljubljani« ima na čelu krepek sostavek »Zanemarjeni otroci v našem mestu«, spisal M. Močnik, potem kaže prednike in učitelje te šole, pregled posamnih nauk in ur na teden in število učencev, šolski dnevnik, dobrotnike te šole in razredbo učencev, kterih je bilo v vseh štirih razredih vsakdanje šole 351, nedeljskih pa 122, tedaj vkup 473. — »Jahresbericht der k. k. Werks-Hauptschule zu Idria« ima tehten sostavek »Lepopisje v ljudski šoli«, spisal F. Stegnar; daljši zaznamki kažejo, da je bilo v tej šoli vseh učencev in učenk vkup lepo število 734, in da se je zraven navadnih nauk podučevalo tudi v sadjereji in v telovadbi. Imena učencev in učenk so pravilno pisana. — »Letno sporočilo očitne glavne šole v Kranji« obdeluje iz slovensko-nemške slovnice »krepke in nepravilne glagole« in »nemško pravopisje«, spisal M. Kuster; učencev in učenk je imela ta šola letos vkup 534, ki so se zraven navadnih nauk tudi učili zemljepisja in sadjereje; tudi je bila tú zraven obertnijske šole še tergovska šola. — »Letno sporočilo očitne glavne šole teržiške« kaže staršem in učencem primeren sestavek: a. Teržiška

šola nekdanj in sedaj«. b. »Dobrovoljna beseda staršem terziškim«. c. »Kaj naj pa o učiteljih govorim«. Spisal L. Knific, učitelj. Vseh učencev in učenk je bilo v tej šoli 406. — »Napredek učencev glavne šole v Loki« ne obsega letos ničesa več, nego razredbo učencev, katerih je bilo v vseh štirih razredih 237. — »Razredba učenk v dekliški, obertnijski, glavni šoli pri č. č. g. g. Uršularnicah v Loki« ima v štirih razredih vsakdanje nedeljske vnanje in notranje šole vkup 553 učenk. — »Jahresbericht der k. k. Hauptschule in Stein« ima med drugim navadnim blagom tudi »Schülerzahl im verflossenen Decennium« od leta 185—1868. V zadnjem, letošnjem letu je bilo v štirih razredih 197 učencev. — »Pregled dekliške obertniške šole v Kamniku« ima 107 učenk. Čudno se nam zdi, da v Kamniku učence po nemški, učenke pa po slovenski razredujejo. Ali so morda dečki nemških, deklice pa slovenskih staršev! — »Jahresbericht über den Fortgang der Schüler an der k. k. Hauptschule zu Rudolfswert« ima vkup 188 učencev. — »Letno sporočilo očitne glavne šole v Černomlji« ima spredaj prav lep in primeren sestavek: »Dva ugovora zastran šol«, spisal g. ravnatelj Martin Poč; učencev in učenk je bilo vseh vkup 614, ki so se učili tudi vinoreje, sviloreje in sadjereje. — »Letno sporočilo c. k. očitne glavne šole v Postojni« nam je prineslo letos čeden sestavek: »Šolski red in strah, njegova imenitnost in težavnost«, spisal g. ravnatelj Jan. Košmelj. Število učencev in učenk vsakdanje in nedeljske šole je bilo 454; dečki so se učili tudi sadjereje, deklice pa plesti in šivati. — »Jahresbericht der Hauptschule in Gottschee« ima temu kraju važen spis: »Geschichte der Schule zu Gottschee«, ki ga je spisal g. ravnatelj Jan. Azman; učencev in učenk je bilo v tej šoli letos 39 več od vlani, namreč 350; dečki so tudi telovadili. Učenci so po abecednem redu razversteni, kar se nam po eni strani ne zdi ravno primerno; nekaj plačila naj bi se pridni mladini vendar le privošilo!

Dopisi in novice.

Z Belega na Štajerskem. (Novo učiteljsko društvo.) Dne 30. julija t. l. vtjemljili so ptujski in ptujске okolice učitelji novo učiteljsko društvo. Namen društva je napredovanje v vseh rečeh pri učiteljstvu, ter vaje v petji in glasbi. Početje se opira na vzajemno podučevanje. Čeravno je 30. julija ves božji dan dež lil kakor iz vedra, vendar se je zbralo učiteljev 15, kateri so volili zač. odbor, da zloži družbena pravila. Drevce mlado je vsajeno, naj bi rastlo krepko in donášalo dober sad! Bog daj srečo! Nazoči učitelji so tudi sklenili, da se bodo 13. t. m. ob 11. pred poldnem drugič zbrali v Ptuj, v mestni učilnici, da bi osnovali peticijo na slavni deželni zbor v Gradcu, kateri bodo dne 22. t. m. začel zborovati. Vabili

smo vse učitelje ptujskega okraja k tej skupščini in nasvetovali, da bi zavoljo svetega vnebovzvetja d. M. preložili šolo z dopuščanjem čest. šolsk. predstojnikov od 13. t. m. na potem prihodnji četrtek. Reč je važna, in ne dá se odlašati. Zdravstvujte! *Belski.*

Iz Celovca. Tù je mesto napravilo novo šolo, ki se bode začela 1. okt. t. l. in vsled tega so razpisane naslednje učiteljske službe: 1 učitelj z letno plačo 800 gold. in za vodstvo 200 gold., 1 učitelj z letno plačo 700 gold., 4 učitelji z letno plačo po 600 gold., 2 učitelja z letno plačo po 500 gold., 1 kat. učitelj veroznanstva z letno plačo 500 gold. Prošnje se pošiljajo do 23. t. m. mestnemu vradu. — S to šolo je celovška srenja zopet pokazala, da ji je zboljšanje šol pri sercu, — lep zgled marsikaki drugi srenji.

Iz pod Grintovca. Radovedno sem poslušal, ko so učiteljski glasi odmevali od vseh štirih strani naše mile domovine. Veseli me, da se naši tovarši naj več vsi vjemajo z mojo mislijo in s priserčnim voščilom, da bi tudi učitelji na Kranjskem napravili svoj zbor in ravno s tim, t. j. s pametnim, z dobro vredjenim in možatim zborovanjem pokazali, da nismo zadnji med svojimi sosedi v bližnjih deželah. Slišal sem sicer, da se v Ljubljani nekaj o tem snuje, vendar ne vem, kaj in kako. *) Ljubljanski učitelji! na vas se oziramo, od vas pričakujemo, da bode te vresničili misel, ki se je rodila v stoternih srcih vaših bratov. Ne bodimo zaspani, pa tudi ne preboječi tam, kjer veljá za občno dobro!

— o —

Iz Idrije. Pri nas smo šolsko leto 1. t. m. končali. Očitna spraševanja so bila zadnje dni meseca julija, pri katerih so učitelji in učenci pokazali, da med letom niso pohajkovali. Res učenci niso daril dobili, ali njihovo lepo vedênje in marljivo prizadevanje jim je bilo drugače povernjeno. Pervo plačilo so jim mnogi koristni in mnogoteri važni nauki, ki so si jih nabrali. Že samo iz letnega šolskega sporočila se vidi, da so se učenci in učitelji marljivo trudili. Na čelu v tem programu je sestavek „Lepopisje v ljudski šoli“ od g. F. Stegnarja. Priporočamo ta spis vsem domačim učiteljem, posebno, ker se o lepopisji redko kaj piše. **) Dalje vidimo, da se je v tej šoli zraven zapovedanih naukov tudi prav pridno podučevalo v godbi, posebno v petji, v lelovadstvu in v sadjereji. Posebna hvala gre prečastitemu g. J. Kovačiču, okrajnemu šolskemu ogledniku in blagorodnemu g. M. V. Lipoldu, domačemu šolskemu predstojniku. Ne manj hvaležni so pa učitelji in učenci blagorodnemu g. K. Höchtl-nu, županu in c. k. bilježniku, kateri posebno našo šolo materijalno podpira. 8. dan t. m. so omenjeni gospod učencem, kateri so se izverstno učili, napravili na „Zemlji“ veliko pojedino in prijetno nedolžno zabavo. Vsem pričujočim se je veselje na obrazih bralo, videti mladež tako radostno pa hvaležnega serca. V kratkih zahvalnicah in govorih so

*) Perva stran današnjega „Uč. Tov.“ vstreza vaši želji, pa tudi upamo, da še mnogim, mnogim drugim. *Vredn.*

**) Tudi ta spis bo „Tov.“ prinesel. *Vredn.*

otroci svojim dobrotnikom tudi letos blago in zlahtno misel vtisnili, da bi jih tudi zanaprej podpirali. Takih šolskih prijateljev želimo vsakej šoli! — Da si tudi tukajšnji učitelji kaj željno vošijo učiteljskega zbora v beli Ljubljani, ktereга je nam učiteljem na Kranjskem tako potreba, kakor ribi vode, menim, da ni potreba posebej pripovedovati.

Idrijanski.

Iz Ljubljane. Slavno c. k. ministerstvo za poljedelstvo je po sklepu 27. preteč. m. pod št. 1901 vzajemno s slavnim c. k. ministerstvom za bogočastje in nauk o gospodarstvenem poduku določilo, da se bo na Dunaji odperla kmetijska ali gospodarska šola za učitelje, ktera se bode začela 15. t. m. in bo trajala 6 tednov za kakih 200 — 300 učiteljev. V to šolo je dovoljeno tudi iz Kranjskega 8 učiteljem, ktere je slavna c. k. deželna vlada izvolila, in sicer g. g.: Ivana Tomšiča iz Ljubljane, Jaka Mencingerja iz Žir, Petra Cebina iz Kranja, Karola Dermelja iz Postojne, Jožefa Barleta iz Vipave, Karola Krištofa iz Št. Mihela na Dolenskem, Antona Jeršinovca iz Černomlja in Franceta Cerarja iz Kočevja. Vsi ti so že odrinili na Dunaj, ker so se mogli že včeraj 14. t. m. ondot oglasiti pri minist. tajniku gosp. dr. Lorencu, kateri jim bo dalje naznanil, kaj jim je storiti. Da je bilo pa tem 8 učiteljem mogoče na pot iti in se tudi na Dunaji preskerbeti, so že v Ljubljani pri c. k. deželni blagajnici dobili vsak 70 gold. zalage. Povernila pa se jim bo tudi posebna vožnja in vožnja po železnici (v III. razredu) in še za vsaki dan 2 gold. 50 kr. ali v vsem vkup 150 gold., učitelju pripravniške šole pa 4 gold. na dan ali vkup 200 gold. — Vidite, učitelji, to je zopet lep dokaz, da se na šolstvo in učitelje vendar le vedno bolj in bolj ozira!

*) 20. preteč. m. so imeli učiteljski pripravniki spraševanje v godbi. Menim, da je primerno, ako „Tovaraš“ tudi o tukajšnji učiteljski pripravniški šoli svojim tovaršem kaj pové, ker učitelji na Kranjskem so se naj več le v tej šoli učili in izučili, torej se je še vedno ali iz hvaležnosti ali pa iz radovednosti spominjajo. Bilo je pripravnikov letošnje šolsko leto 25; v prvem letu 11, v drugem 14. Iz drugega leta je eden umerl in eden je pred skušnjo šel v službo. Imenovano spraševanje je trajalo od 9. do 12. ure dopoldne. Počastili so bili z njih nazočnostjo to skušnjo prečastiti gospod šolski svetovalec in prošt dr. Jarec in prečastiti gospod viši šolski oglednik, korar Zavašnik. Tudi mnogo drugih gospodov je bilo pričujočih. Pričelo se je spraševanje z godbino teorijo, ktera se je precej temeljito učila. Potem je nasledovalo krepko petje posamesnih pripravnikov. Spoznali smo pri tej priložnosti pri nekterih, da imajo lepe zmožnosti za petje, torej jim z veselim srcem priporočamo, da naj se v tej lepi umetnosti še dalje bolj urijo. Kar pa zadeva lepo tvarino, moramo priterditi, da gre g. Nedvedovi latinski maši, ktero so pri skušnji vsi pripravniki peli, naj večja hvala. Ne samo skupno petje, ampak tudi kratki samospevi so se tako izverstno izpeljevali,

*) Nekoliko zakasnjeno, vendar še ne prepozno.

Vredn.

da je bilo veselje poslušati. Le škoda, da ni bilo mogoče vseh od-
delkov izpeti, ker časa bi bilo za orgljanje, katero je bilo potem na
versti, kmalu primanjkovalo. Igraje preludije in enake reči na orglah
je večina pripravnikov pokazala, da niso ne letos, ne prej rok križem
držali, marveč slišalo in videlo se je, da so bili vsi, posebno prvo-
letniki, pridni. Konec spraševanja se je igrala slovesna maša Haydnova.

Da mi nihče ne bode očital, da sem enostransk, tudi povem,
da nekteri pripravniki drugega leta niso dostali godbine skušnje, ter
bodo še po počitnicah spraševani, ali pa bodo mogli še celó leto
ponavljati. Kaj je temu vzrok? Ne tožim, kakor da bi se bilo od
te ali une strani premalo storilo, opomnim le to, da ni prav in dobro,
ako se jemljó v pripravnico, kjer se morajo godbe učiti, taki priprav-
niki, kateri prvič niso za godbo sposobni, drugič tudi taki, kateri
nimajo še nikakoršnih godbinih znanosti, akoravno bi bili nekoliko bolj
za muziko pripravní. Pervi pri vsej pridnosti nič zdatnega storiti ne
morejo; zadnji se pa le redkokrat izurijo do ročnega orgljanja. Če se
pa oglasijo v pripravnico učenci, ki so v šolskih rečeh posebno zmož-
ni in pridni, pa nimajo ušes za godbo, naj se pa raji oprosté od tega
nauka, ter naj se jim naloží drug primeren, izobraževalen nauk.

23. in 24. preteč. meseca ja bila pa skušnja iz literarnih
naukov. Pripravniki 1. leta so se učili teh le naukov: verskega
nauka in bogočastja, splošne metodike, nemškega jezika, metodike šte-
viljenja, praktične gramatike, kazavnega poduka, branja, pisanja,
spisja, lepopsija in risanja. Drugoletniki so bili manj obloženi, ali v
prostih urah so po šolskih razredih poslušali. Sploh moramo omeniti,
da so se letos pripravniki več naučili, nekaj zato, ker so imeli zdatnih
podučevalnih močí, nekaj pa zato, ker so bili morda pridnejši, kakor prejš-
nja leta. Posebno se je tudi za slovenski jezik bolje skerbelo, kakor
sicer. Po vsem tem je gotovo, da se bo učiteljstvo zboljšalo tudi pri
nas na Kranjskem, ako se bode tudi tako nadaljevalo, kakor se je
pričelo in ako se bode tudi med tím oziralo na národnost, ker
národni učitelj mora podučevati na národni podlagi. Učili so se pripravniki
2. leta tudi sadjereje pri vertnarju botaničnega verta, kateri jih je
v kratkem času v dveh mesecih prav marljivo iz svojih obilnih skušenj
in djanskih znanosti tečno podučeval. Tudi nauk v telovadstvu so
dobivali pripravniki obeh let in sicer pri nemškem (t. j. ljubljanskem)
telovadskem društvu. Nekterih pripravnikov telovaja prav veselí, kar
je lepo slišati; ali društvo nemških telovadcev ni našlo dosti simpatije
pri prihodnjih slovenskih učiteljih, katerih večina hrepení po pra-
vem domačem poduku.

— 5. t. m. je bil 4. zbor Slovenske Maticе v Ljubljani. Ob 8.
je bila vélika sv. maša in potem zborovanje v mestni dvorani. Sošlo
se je bilo veliko udov domačih in vnanjih precej več od lani, ker bile
so imenitne reči na dnevnem redu. Pervosednikov namestnik, g. dr.
Leon Vončina je zbor serčno pozdravljal, ter povdarjal, da je treba
Matici pervosednika, ki ne bo toliko obložen s posli, da bo tedaj mogel
več časa žrtvovati matičinemu delovanju. G. tajnik Lesar je poročeval
o delavnosti matičinega odbora. Koledar se bode v kakih 14. dnevih

razpošiljal, in v njem bodo brali udje odborovo delavanje. Društvenih udov se šteje sedaj 1360; 122 jih je ves čas odmerlo ali sicer odstopilo. Iz tajnikovega sporočila zvmemo, ktere knjige dobó udje to leto, ktere v prihodnje. [Matičina glavnica znaša 36.438 gl. Dr. Zupanec je podal sklep računa l. 1868. in proračun ze prihodnje leto. Potem g. dr. Costa predlaga po odborem nasvetu, naj Matica izdaja naučen slovník. G. Svetec sproži debato, ter dvomi nad materielno in dušno močjo matičinega društva, ter govori za odlog, ravno tako tudi povdarja g. Šolar težavo takega podvzetja; govorili so za predlog g. Krek, ki je tako rekoč s številkami dokazal, da so Slovenci zmožni tega se poprijeti; ravno v tem duhu je govoril g. Raič. G. Bleiweis sicer spozná to delo težavno, pa pravi, da se bo vse premagalo, kajti tudi Čehi so iz početka težavo imeli z izdavo naučnega slovníka, z delom pa tudi rastejo moči. G. poročevalec dr. Costa je na tanko dokazal, kako se bodo denarne moči zboljšale, da bo iz materielnega obzira mogoče to delo začeti in izpeljati, in predlog je bil sprejet po odborovem nasvetu, da naj odbor izvoli posebni odsek matičinih udov, kterih naj bo, kakor je nasvetoval g. Krek, dve tretjini v Ljubljani, ena pa zunaj Ljubljane.

Načert novih matičinih pravil pride potem v pretes. Načert je bil v nekterih točkah po predlogih g. g. udov prenarejen in §. 20, ko bi namreč društvo nehalo, bolj na tanko določen. O g. Erjavčevem predlogu zastran izdaje znanstvene terminologije nemško slovenske je bilo sklenjeno, naj se g. Erjavcu naznani, da naj se porazumi z g. Šulekom v Zagrebu, ki piše serbsko-hervasko imenstvo. — Izvoljeni odborniki so v Ljubljani stanujoči g. g.: generalvikar Anton Kos, stolni dekan dr. J. K. Pogačar, prof. dr. L. Vončina in dr. Franc Papež. Vnanji g. g.: Anton Černe, Mat. Majar, dr. Razlag, Dragotin Šavperl, dr. Andrej Vojska in dr. Vošnjak. Dramatično društvo je prosilo Matico za 300 gl. podpore, ker se pa na to ni nihče oglasil, se je reč izročila odboru. G. pervosednik razpušča zbor s serčnimi besedami, in družba se razide. — Zvečer ta dan je bila v čitalnici slovesna beseda. Ako se bodo vselej pravi možje v odbor volili in se bo pri volitvah več gledalo na delavne moči, kakor na slavna imena, bo društvo čversteji in čversteji rastlo in svoj namen „omiko slovenskega naroda“ vselej spolnovalo.

— Včeraj 14. t. m. dopoldne je bil v tukajšni národni čitalnici občni dijaški shod, h kteremu se je zbralo mnogo slovenskih dijakov višjih šol. Dramatično društvo je temu shodu na čast igralo zvečer igri: „Ultra“ in „Filozof.“

— Pretečeno nedeljo je bil v Ljutomeru na Štajerskem velik shod ali tabor slovenskega národa. Med drugim se je tudi sklenilo, da naj bodo ljudske šole čisto slovenske, v srednjih šolah pa učni jezik slovenski, in nemški jezik naj ostane učni predmet.